

den Skole, hvorfra han selv var udgaaet. Ikke desto mindre lider Bogen af alvorlige, stærkt iøjnefaldende Svagheder, og man mærker helt igennem, at Forf. hverken er Historiker eller Stilist. Foruden Skrøbeligheder i det historiske Apparat er navnlig Mangel paa Fasthed i Komposition og Fremstillingsform i høj Grad følelig. Bogen er alt for meget blot en ret tilfældig Ophobning af Stof, stort og smaat er blandet mellem hinanden, og man faar ikke noget Helhedsbillede hverken af Tider eller Personligheder. Dette skyldes naturligvis for en væsentlig Del, at Forf. — som han siger i Fortalen — »ikke har set det som min Opgave af de spredte Træk at give en samlet Karakteristik af hver enkelt [Rektor]«. Følgen heraf er blandt andet blevet, at saa interessante Skolemænd som J. H. Tauber og Oluf Worm aldeles ikke er kommet til at træde frem i det Lys, de har Krav paa. Noget lignende gælder de pædagogiske Retninger, der danner Baggrunden for den almindelige Udvikling. Saaledes faar man kun et højst afsvækket Indtryk af, hvad den nyhumanistiske Bevægelse fra Göttingen har betydet for Omformningen af det højere Skolevæsen ved Overgangen til det 19. Aarhundrede. Særlig grelt virker Manglen paa fast Komposition under Behandlingen af den nyere Tid, hvor Skildringen af de enkelte Rektors Indsats gennembrydes af en Række Beretninger af tidligere Disciple om deres Skoleminder. Der er ganske vist paa denne Maade fremdraget flere interessante Smaatræk, men gennemgaaende er disse Erindringer ikke betydelige og bidrager blot til at gøre Helhedsindtrykket endnu mere splittet og uensartet.

Bjorn Kornerup.

I andet Bind af *Christian Molbech og Sorø* (1933) har Olaf Carlsen — væsentlig paa Grundlag af utrykt Materiale — fortsat sin Skildring af Molbechs Forhold til Sorø efter det gamle Akademis Brand 1813 og indtil 1822. Med Interesse følger man Fremstillingen af Molbechs trofaste Vedhængen ved sin Hjemegn og af hans Arbejde for selv at blive ansat i en for ham passende Stilling som Lektor og Bibliotekar ved det genoprettede Akademi. Bogens sidste Afsnit handler om den sørgelige Indflydelse, Akademiets Genoprettelse fik paa Molbechs Fædrenehjem, idet hans Fader, J. C. Molbech, den sidste tilbageblevne af det gamle Akademis Professorer, paa lidet hensynsfuld Maade blev fordrevet fra den Embedsbolig, hvori han i over 35 Aar havde haft til Huse. Carlsens Fremstilling af denne Sag indeholder adskillige mærkelige Enkeltheder, der ikke kaster noget flatterende

Lys over Universitets- og Skoledirektionen, men synes for udførlig i Forhold til det spinkle Emne. I det hele lider dette andet Bind af en vis Løshed i Komposition og Behandlingsmaade. Planlagt er et tredje Bind, der skal gøre Rede for det langt vigtigere Spørgsmaal, Molbechs Deltagelse i de bevægede Forhandlinger i 40'erne om Akademiets Omdannelse.

Bjorn Kornerup.

I en længere aarrække har docent ved Aarhus Universitet Alb. Olsen været beskæftiget med indgaaende undersøgelser af de danske byforhold i merkantilismens tidsalder. I 1928 kom en indledende afhandling om »*Staten og Lavene*« (Hist. Medd. om København 2 R. III) og i 1930 den mere centrale *Nogle Synspunkter for dansk merkantilistisk Erhvervspolitik* (Scandia III). Det mest betydningsfulde arbejde er dog hans sidste, *Bybefolkningen i Danmark paa Merkantilismens Tid* (Acta Jutlandica 1932), hvortil knytter sig en særstudie *Stavnsbaandet og Byerne* (Scandia V (1933)). Mere og mere har Alb. Olsen lært at fremstille et stort stof i en tæt og sammentrængt, men alligevel letlæselig stil, hvor synspunkter smelter smukt sammen med fremstillingen af de faktiske forhold. Karakteristisk for alle hans arbejder er det aabne blik for den stadige modsætning mellem regeringens politik og dens praktiske gennemførelse i befolkningen; det ideale bysamfund, som det tilstræbtes i love og forordninger, er vidt forskellig fra det billede, man faar ved at dukke ned i byernes egne arkivaiske efterladenskaber, og lavsprotokollerne. Grundstammen i befolkningsundersøgelserne, der viser sig som en værdig fortsættelse af Gustav Bangs studier over landbefolkningen og den gamle adel — om end fra et andet synspunkt — er en minutøs statistisk bearbejdelse af samtlige borgerskabsprotokoller fra 16. Aarh. op til 1797, ialt henved 50.000 opgivelser. Foreløbig er det kun en fremstilling af borgersamfundets sammensætning efter geografisk oprindelse. Forbavsende faa — viser det sig — var indfødte, nemlig 24 $\frac{0}{10}$; resten kom udefra, fra oplandet, fra andre byer og provinser, men først og fremmest fra hertugdømmerne og udlandet, der ydede den værdifuldeste del af rekrutteringen, den del, der gav byen fremskridt og relativ velstand. Den tabellariske opstilling er nøje gennemtænkt, simpel og anskuelig, ligesom konklusionerne er nøgterne, som oftest overbevisende og saavidt muligt belyst ved andre kilder og paralleller. Men desværre føler læseren sig fuldstændig prisgivet forfatterens suveræne — og vist for optimistiske — skøn over